

*Met nieuwe technieken werken we toe naar **energieneutraliteit**. We brengen in beeld hoe we bijdragen aan Nederland circulair.*

VV-besluitnota

Registratienummer:
20.077215

De verenigde vergadering

besluit:

1. De waarde van water te benutten door met aquathermie een bijdrage te leveren aan de energietransitie
2. kennis te nemen van de uitwerking van de motie en amendement aquathermie (bijlage 1) en de startnotitie aquathermie (bijlage 2)
3. kaders voor de benutting van aquathermie vast te stellen (bijlage 3)
4. binnen deze door de VV meegegeven kaders actief samen te werken met partners aan de ontwikkeling van aquathermie-initiatieven
5. dat de VV tweemaal per jaar via de P&C cyclus wordt geïnformeerd over de voortgang

Context

De verenigde vergadering heeft op 13 mei 2020 de motie en amendement aquathermie aangenomen. In de motie verzoekt de VV het college om te komen met een plan van aanpak en een startnotitie aquathermie met daarbij kaders en randvoorwaarden. Zie voor een toelichting op de motie bijlage 1 en de startnotitie bijlage 2. Hierin wordt Rijnland tevens gepositioneerd t.o.v. andere waterschappen.

Vaststelling kaders

Vanuit de startnotitie is een voorzet van kaders en randvoorwaarden opgesteld (bijlage 3) op juridisch, financieel en ecologisch gebied, zowel voor thermische energie uit oppervlaktewater (TEO), thermische energie uit afvalwater (TEA) en thermische energie uit drinkwater (TED). De kaders voor aquathermie zijn een voorstel van het college aan de VV. De VV kan hier desgewenst, aan de hand van de discussie in de commissie, kaders aan toevoegen, aanpassen of aanscherpen.

Aquathermie

Warmte (en koude) wordt steeds belangrijker in de energietransitie van de regio. Warmte uit oppervlaktewater, afvalwater en/of drinkwater kan hiervoor als belangrijke bron benut worden. Dit wordt ook wel aquathermie genoemd. De warmte die in water opgeslagen zit, kan door middel van warmtepompen op de juiste temperatuur gebracht worden. Voordeel van aquathermie is dat water, zeker binnen Rijnland, vrijwel overal nabij is. Naar verwachting kan daarom door aquathermie een aanzienlijk deel van de duurzame warmtevoorziening binnen Rijnland worden ingevuld. Rijnland kan deze nieuwe waarde van water (laten) benutten en zo haar maatschappelijke bijdrage vergroten.

Financiële consequenties

Dit besluit heeft geen directe invloed op de schuldenlast, kapitaallasten en de lastendrukontwikkelingen. Wel heeft het besluit een positief effect op het maatschappelijk rendement. De energietransitie is nadrukkelijk onderdeel van één van de vier prioriteiten van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en één van de speerpunten in het coalitieakkoord.

Argumenten

1.1 Aquathermie is een veelbelovende techniek die een grote bijdrage kan leveren aan regio

Het Coalitieakkoord "Water raakt ons" 2019-2023 verwoordt verder dat water een cruciale factor is in de discussies over klimaat en energie en dat Rijnland een onmisbare rol heeft in het oplossen van brede maatschappelijke uitdagingen. Warmte uit afvalwater (TEA) en uit oppervlaktewater (TEO) zijn veelbelovende technieken die direct aan het waterbeheer zijn gekoppeld. Op 13 mei 2020 is reeds besloten dat Rijnland verkent op welke wijzen zij vanuit haar watergerelateerde taken bij zal dragen aan de energietransitie van de regio. Het expliciete besluit om de waarde van water te (laten) benutten via aquathermie doet recht aan de potentie van deze techniek.

3.1 Met de vastgestelde kaders kan het dagelijks bestuur voortvarend te werk gaan met de uitrol van aquathermie binnen Rijnland.

In het amendement aquathermie van 13 mei 2020 heeft de VV besloten dat de rol van Rijnland in aquathermieprojecten maatwerk is, en dat de rolbepaling wordt bepaald door D&H zolang dit valt binnen de door de VV vastgestelde kaders. Door de voorgestelde kaders vast te stellen, kan het dagelijks bestuur invulling geven aan dit amendement. Hiermee wordt handelingsnelheid gecreëerd in een snel bewegende omgeving. Voor een ondernemende rol wordt altijd de VV geraadpleegd.

3.2 Door vooraf kaders vast te stellen worden (financiële) risico's geminimaliseerd

De kaders geven aan dat zowel de investeringen voor de warmtewinning, als de bewijslast over negatieve effecten voor onze kerntaken liggen bij de initiatiefnemer. Rijnland denkt proactief mee aan de voorkant en brengt kennis en expertise in, maar blijft hiermee in haar kaderstellende rol als bronhouder. Door hier duidelijkheid over te verschaffen, worden risico's vroegtijdig in beeld gebracht bij de initiatiefnemer.

3.3 Door expliciet het verdelingsvraagstuk vast te stellen scheppen we duidelijkheid

Rijnland is geen eigenaar van het oppervlaktewater of de warmte daarin. Als waterschap is zij wel de waterbeheerder en gaat Rijnland over de verdeling in het geval van schaarste. Voor warmte uit afvalwater geldt dat Rijnland wel de eigenaar is zolang het in Rijnlands assets bevindt. Ook hier heeft Rijnland zeggenschap over de verdeling. Een van de kaderstellende randvoorwaarden is dat we de verdeling van de schaarse rechten bepalen op basis van "wie het eerst komt, wie het eerst maalt", maar ook dat we bij grotere initiatieven de gemeenten hierover actief informeren. De energietransitie heeft namelijk invloed op de gehele fysieke leefomgeving, zowel boven als ondergronds. Dit vraagt om een integrale belangenafweging met andere ruimtelijke opgaven, zoals de woningbouwopgave, klimaatadaptatie, biodiversiteitsherstel en de circulaire economie. Onder andere binnen de RESsen worden deze ruimtelijke opgaven geborgd en is daarmee een platform om de verdeling in af te stemmen en waarin meerdere afwegingen tegen elkaar gewogen kunnen worden.

4.1 Door bij een aantal projecten verder te gaan dan alleen faciliteren, bouwen we onze kennis, ervaring en imago van Rijnland op het gebied van aquathermie verder uit

Het past de waterschappen om voorop te lopen bij innovaties die aan de waterschapstaken zijn gebonden. Rijnland doet mee met pilotlocaties (zoals Nieuwveen en Katwijk Hoornes), onderzoekt en doet praktijkervaring op met aquathermie samen met onze partners. Deze kennis en expertise van aquathermie wil Rijnland blijven ontwikkelen en uitbouwen, zeker aangezien Rijnland een van de meest waterrijke én dichtbevolkte waterschappen van Nederland is. We doen mee met pilotlocaties, onderzoeken en doen praktijkervaring op samen met onze partners. Rijnland schuwt daarbij niet om een ondernemende rol in aquathermie te overwegen, als dat nodig is om de warmtetransitie mogelijk te maken.

4.2 Rijnlandse betrokkenheid is soms nodig om activiteiten van de grond te krijgen

Rijnland is, mede door de verschillende pilots in ons gebied, kennisdrager in de regio van aquathermie. Door niet alleen mee te denken bij de planvorming, maar ook met initiatiefnemers, kan sneller en effectiever worden bepaald of aquathermie haalbaar is. Daarnaast kan deelname van een partij als Rijnland vertrouwen scheppen bij andere stakeholder als bewoners, marktpartijen en subsidieverleners. Belangrijkste randvoorwaarde is hierin wel dat we geen adviesbureau zijn, maar aangehaakt zijn als bronhouder en daarmee partner in de warmteketen.

5.1 Door tweemaal per jaar de VV te informeren kan de informatie samenlopen met de informatievoorziening over energieneutraliteit

Op 23 september 2020 is besloten dat de VV tweemaal per jaar (uitgebreid) geïnformeerd wordt over de voortgang via de P&C cyclus. Door de informatievoorziening vanuit de voortgang over aquathermie hieraan te koppelen, wordt de VV integraal geïnformeerd over het thema energie.

Risico's

1.1 Indien aquathermie veelvuldig benut wordt kan dit ertoe leiden dat Rijnland meer energie opwekt dan wettelijk toegestaan

Aangezien, in sommige gevallen, Rijnland zelf de warmte uit het water haalt kan het in de toekomst voorkomen dat Rijnland netto-energieleverancier wordt. Op dit moment mogen waterschappen niet meer dan 200% van hun eigen energiebehoefte duurzaam opwekken. Het is nog onduidelijk in hoeverre de warmtewinning van aquathermie hierin meetelt. Dit is echter nog (lang) niet aan de orde, aangezien Rijnland nog niet energieneutraal is en aquathermieprojecten een lange doorlooptijd hebben.

3.1 Veranderde omgevingsfactoren kunnen er voor zorgen dat de kaders niet meer passend zijn

Rijnland loopt nu vooruit op de regelingen die in de nog niet vastgestelde nieuwe warmtewet voorgesteld worden. Daarnaast lopen nog een veelheid aan onderzoeken naar de ecologische effecten van aquathermie. De ontwikkelingen, plannen en realisatie lopen bij de energietransitie dwars door elkaar heen, waardoor de ontwikkeling ook het motto "al doende leert men" geldt. Indien de omstandigheden vereisen dat de kaders worden aangepast komen wij daar uiteraard bij de VV op terug. De kaders en randvoorwaarden zijn een eerste start, passend bij de fase waarin de energietransitie zich bevindt.

3.2 Een aantal kaders en randvoorwaarden zijn nog breed interpreteerbaar

Het beoordelen of iets wel of niet leidt tot significante negatieve effecten op het watersysteem of zuiveringsproces is maatwerk met als risico dat dit leidt tot willekeur. De kaders zullen worden aangescherpt zodra meer duidelijkheid en praktijkervaring beschikbaar is.

4.1 Rijnland kan door de actieve rol in aquathermie de vragen van de omgeving niet aan

Vrijwel wekelijks zijn er initiatieven van gemeenten, bedrijven, ontwikkelaars, woningcorporaties of bewonersverenigingen die gebruik willen maken van aquathermie. Dit betekent dat de komende jaren er een toenemende druk zal ontstaan door een toename aan adviesvragen, vergunningverlening en wensen voor participatie/deelname in projecten van derden. Veranderende wetgeving zorgt er waarschijnlijk voor dat we geen keus hebben. In de eerste consultatieronde van de nieuwe Warmtewet 2.0 wordt voorgesorteerd op de verplichte inzet van schaarse middelen. Alle producenten van restwarmte kunnen door gemeenten verplicht worden gesteld de warmte om niet ter beschikking te stellen aan een warmtebedrijf. Onder warmteproducent vallen in ieder geval onze zuiveringen, aangezien het effluent warmte bevat. Met andere woorden; als we het niet aanbieden, komen partijen de warmte bij ons halen.

Bijlagen

- Bijlage 1: Uitwerking motie en amendement aquathermie
- Bijlage 2: Startnotitie aquathermie
- Bijlage 3: Kaders benutting aquathermie